

Wstęp

Konsekwencje rywalizacji politycznej w trakcie kolejnych wyborów w Polsce, mieszczących się w cyklu wyborczym 2014–2015 (wybory do Parlamentu Europejskiego – 2014, samorządowe – 2014, prezydenckie – 2015, parlamentarne – 2015) wykraczają daleko poza istotne zmiany polskiego systemu partyjnego. Przebieg poszczególnych kampanii wyborczych pozwala sformułować szereg ważkich wniosków dotyczących stanu demokracji w Polsce oraz funkcjonowania polskiego systemu politycznego – zwłaszcza mając na uwadze złożony kontekst polityczny cyklu wyborczego wyznaczany zarówno przez czynniki wewnątrz krajowe (związane głównie z widoczną erozją formuły sprawowania władzy przez koalicję Platforma Obywatelska – Polskie Stronnictwo Ludowe i pochodnymi zmianami na rynku politycznym, ze szczególnym uwzględnieniem procesu ewolucyjnej zmiany głównych płaszczyzn rywalizacji politycznej i pozycjonowania rynkowego nowych podmiotów politycznych), jak i zewnętrzne (polityczne reperkusje wydarzeń ukraińskich oraz polityki i realnych działań Rosji wobec Ukrainy).

Z punktu widzenia funkcjonowania polskiego systemu politycznego wydaje się nieodzownym ponowne rozpoczęcie dyskusji (zainicjowanej przed wyborami parlamentarnymi w 2011 roku¹) nad modelem organizowania i prowadzenia kampanii wyborczych, w szczególności kwestiami dotyczącymi ich finansowania. Wybory dostarczyły także wiele argumentów na rzecz podjęcia refleksji nad funkcjonowaniem organów sprawujących kontrolę nad przebiegiem rywalizacji wyborczej (reguł działania i sprawności organizacyjnej Państwowej Komisji Wyborczej).

¹ Przyjęte przez polski parlament w lutym 2011 roku zmiany (zakaz płatnych form prezentacji / reklamy politycznej w tradycyjnych mediach elektronicznych) w Kodeksie wyborczym (uchylone w lipcu 2011 roku, w związku z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego), wraz ze wcześniejszymi ograniczeniami w zakresie finansowania partii politycznych, można uznać za ważną próbę wprowadzenia rozwiązań modyfikujących sposób organizowania i prowadzenia kampanii wyborczych.

Fundamentalne znaczenie dla oceny przebiegu rywalizacji w cyklu wyborczym 2014–2015 ma / powinno mieć rozstrzygnięcie, czy w danym układzie czynników determinujących (niewątpliwe sprzyjających wzrostowi zainteresowania społecznego toczącą się rywalizacją polityczną) partie polityczne (zarówno rynkowe, jak i pozarynkowe) / komitety wyborcze były w stanie przygotować ofertę polityczną odnoszącą się do kluczowych problemów społecznych i politycznych (w tym także do dylematów międzynarodowych), czy też ograniczyły się do (niezwykle sprawnego) wykorzystania kluczowych kwestii dla sformatowania kontekstowego, efektywnego marketingowo przekazu kampanijnego.

W niniejszym tomie zawarto opracowania odnoszące się do kilku kluczowych kwestii problemowych związanych z rywalizacją wyborczą w Polsce: uwarunkowań formalno-prawnych i finansowych kampanii wyborczych, jakości oferty wyborczej w kampaniach oraz znaczenia zewnętrznych, międzynarodowych czynników determinujących przebieg kampanii wyborczych lat 2014–2015.

W otwierającym tom opracowaniu *25 lat polskiej demokracji: Kryzys politycznego przywództwa* Kazimierz Kik zwraca uwagę na przyczyny i społeczno-polityczne konsekwencje postępującego procesu obniżania pozycji politycznej (w odbiorze społecznym) liderów politycznych i pochodnej jakości sprawowania władzy w Polsce. Sławomir Patyra (*Tryb wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej a system rządów na gruncie Konstytucji z 2 kwietnia 1997 roku*) podejmuje analizę dylematów związanych z obowiązującym trybem wyboru Prezydenta RP i realnymi konsekwencjami tego typu rozwiązania dla modelu prezydentury w Polsce.

Paweł Jakubowski (*Postulaty „de lege ferenda” usprawniające funkcjonowanie administracji wyborczej w Polsce*) odnotowując podstawowe problemy w funkcjonowaniu administracji wyborczej, postuluje wprowadzenie rozwiązań podnoszących efektywność działania organów sprawujących pieczę nad prawidłowym przebiegiem wyborów i referendum. Joanna Juchniewicz (*Finansowanie kampanii wyborczych w wyborach do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej – wybrane problemy*) charakteryzuje podstawowe regulacje dotyczące finansowania kampanii wyborczych i ich znaczenie w zapewnieniu równych szans podmiotom politycznym uczestniczącym w wyborach.

W kolejnych dwóch tekstach Jerzy Sielski (*Jarosław Kaczyński wielki taktik, ale czy dobry strateg w kontekście wyborów 2014–2015?*) i Natalia Glińska-Jackowska (*Przywódca wobec kreowania struktur partyjnych*) podejmują zagadnienia sprawowania władzy (w kontekście jakości decyzji przywódczych oraz uprawnień decyzyjnych) w polskich partiach politycznych.

W swoim opracowaniu Łukasz Tomczak (*Lewicowe partie i ugrupowania polityczne w wyborach parlamentarnych 2015 roku. Analiza wyników*)

ocenia efektywność przedsięwzięć wyborczych realizowanych w trakcie kampanii parlamentarnej 2015 roku przez podmioty lewicowe, identyfikując główne przyczyny nieosiągnięcia zakładanych celów strategicznych. Natomiast Dominik Szczepański (*Wybory parlamentarne 2015 roku w województwie podkarpackim. Przebieg rywalizacji politycznej oraz jej konsekwencje*) precyzyjnie prezentuje mocne i słabe strony działań kampanijnych podejmowanych na regionalnej scenie politycznej oraz wskazuje zasadnicze konsekwencje wyników wyborów dla rozwoju lokalnej sceny politycznej. Kazimierz Gołosz (*Wybory do Parlamentu Europejskiego w Polsce w 2014 roku w kontekście zwiększonych jego kompetencji*) zwraca uwagę na specyfikę eurowyborów i widoczny dysonans pomiędzy wzrastającymi kompetencjami PE a marginalnym znaczeniem euroelekcji w świadomości polskich wyborców.

Następne opracowania analizują wybrane aspekty ofert wyborczych przygotowanych przez podmioty uczestniczące w wyborach prezydenckich i parlamentarnych w 2015 roku. Katarzyna Czornik (*Problematyka uchodźców (migrantów) z Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej w kampanii parlamentarnej z 2015 roku. Analiza stanowisk*) charakteryzuje propozycje programowe poszczególnych komitetów wyborczych w kwestii kryzysu migracyjnego i próbuje określić znaczenie postulatów politycznych w tym zakresie dla ostatecznego wyniku wyborów parlamentarnych. Paweł Grzywna (*Zdrowie i jego ochrona w ofercie wyborczej partii politycznych – wybory parlamentarne 2015 roku*) analizuje rdzeniowe obszary dyskursu przedwyborczego dotyczącego problematyki ochrony zdrowia i funkcjonowania polskiej służby zdrowia. Natalia Stępień-Lampa (*Problemy szkolnictwa w świetle kampanii wyborczych w 2015 roku*) koncentruje swoją uwagę na ewaluacji kluczowych wymiarów oferty wyborczej odnoszącej się do dylematów szkolnictwa w Polsce.

Rozważania na temat problematyki rynku pracy i bezrobocia przynosi opracowanie Eweliny Wiszczun (*Analiza problematyki bezrobocia i rynku pracy w programach partii politycznych w wyborach parlamentarnych i prezydenckich*). Autorka precyzyjnie przedstawia podstawowe założenia postulowanych przez poszczególne podmioty polityczne rozwiązań w tym obszarze działań publicznych. Bożena Zasępa (*Wizja i kierunki rozwoju polityki rodzinnej w świetle programów komitetów wyborczych w wyborach parlamentarnych w Polsce w roku 2015*) analizuje jedną z głównych płaszczyzn rywalizacji wyborczej w 2015 roku, oceniając propozycje dotyczące założeń polityki (pro)rodzinnej.

Autorzy tekstów zawartych w ostatniej części pracy charakteryzują złożony układ czynników zewnętrznych warunkujących lub też mających wpływ na przebieg rywalizacji politycznej w Polsce i państwach ościennych. Mieczysław Stolarczyk (*Główne tendencje ewolucji środowiska*

międzynarodowego Polski w połowie drugiej dekady XXI wieku) wskazuje i ocenia znaczenie megatrendów rozwojowych środowiska międzynarodowego Polski, zwracając szczególną uwagę na procesy zachodzące w środowisku subregionalnym i regionalnym. Rozważania Roberta Radka (*Proces formowania się rządu w wybranych państwach Europy Środkowo-Wschodniej – analiza porównawcza*) skoncentrowane są wokół prawidłowości związanych z formowaniem rządów w Polsce, Czechach, Słowacji i Węgrzech. Maciej Marmola (*Nowe partie w państwach Europy Środkowo-Wschodniej – w poszukiwaniu czynników sukcesu wyborczego*) analizuje kompleks czynników sprzyjających powstawaniu i rynkowej stabilizacji nowych ugrupowań politycznych w państwach naszego regionu. Sebastian Kubas (*Sukcesy wyborcze Fidesz-MPS i ich wpływ na konsolidację prawicowych rządów na Węgrzech*) prezentuje działania polityczne partii Fidesz-MPS, zwracając uwagę na ewolucję programową oraz wskazując przesłanki politycznego sukcesu tego ugrupowania. Jan Iwanek (*Weryfikacja wyborcza partii regionalnych w Hiszpanii*) zwraca uwagę na procesy zachodzące na hiszpańskim rynku politycznym, koncentrując swoją uwagę na zmianach pozycji rynkowej partii regionalnych.

Adam Zamojski w swoim opracowaniu (*Prognozy dla demokracji. Cywilizacyjne aspekty konfliktu na Ukrainie*) proponuje nowe spojrzenie na przyczyny i przebieg konfliktu ukraińskiego, oceniając w tym kontekście teoretycznym możliwości rozwoju demokracji na Ukrainie. Sytuacji politycznej u naszych wschodnich sąsiadów poświęcono także następne opracowanie – Patrycja Szostok, Dagmara Głuszek-Szafraniec i Damian Guzek (*Wybory prezydenckie na Ukrainie w przekazach polskich, rosyjskich i niemieckich czasopism opinii*) charakteryzują przekazy medialne na temat ukraińskich wyborów prezydenckich zawarte w wybranych tygodnikach opiniotwórczych wydawanych w Polsce, Rosji i Niemczech, wskazując różnice w sposobie ramowania materiałów podejmujących tematykę wyborczą.

Mariusz Kolczyński